

SGI-skydd har inte gällt för en försäkrad som efter avslutade studier tagit semester och först därefter anmält sig som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen.

Lagrum:

26 kap. 9 § första stycket, 11 § och 13 § socialförsäkringsbalken; 3 § förordningen (2000:1418) om tillämpningen av vissa skyddsbestämmelser för sjukpenninggrundande inkomst.

Försäkringskassan beslutade vid omprövning den 19 augusti 2011 att inte ändra ett tidigare beslut att fastställa K.R:s sjukpenninggrundande inkomst (SGI) till noll kronor fr.o.m. den 9 februari 2011. Som motivering angavs bl.a. följande. För att en försäkrad ska omfattas av SGI-skydd krävs att det förelegat en obruten kedja av perioder med sådant skydd. K.R. studerade med studiemedel och då var hennes tidigare fastställda SGI skyddad. Efter studierna tog hon semester och anmälde sig hos Arbetsförmedlingen som aktivt arbetssökande cirka två veckor senare. Det innebär att hon under dessa veckor inte hade SGI-skydd genom studier med studiemedel eller aktivt arbetssökande.

K.R. överklagade Försäkringskassans beslut hos förvaltningsrätten och yrkade att hennes SGI skulle fastställas till det belopp som gällde när hon gjorde ett tillfälligt uppehåll i sina studier den 12 oktober 2008. Hon gjorde ett studieuppehåll till vårterminen 2009 eftersom det inte fanns någon annan kurs som var lämplig. Hon påbörjade då en högskoleutbildning som hon kommer att slutföra efter sin föräldraledighet.

Försäkringskassan vidhöll sitt beslut.

Förvaltningsrätten i Stockholm (2012-06-04, ordförande Melin) yttrade: K.R:s SGI har varit vilande under den tid hon har studerat med studiemedel. Hon har i direkt anslutning till studierna tagit semester i cirka två veckor för att sedan anmäla sig på Arbetsförmedlingen. Frågan i målet är om hennes SGI under dessa två veckor ska anses skyddad. – I praxis har ett avbrott i aktivt arbetssökande på grund av normal semester godtagits, se RÅ 2003 ref. 93 och FÖD 1986:23. I Högsta förvaltningsdomstolens avgörande RÅ 2010 ref. 107 utvidgades detta till att gälla även när den försäkrade tagit semester i direkt anslutning till en kortare sjukperiod som infallit under pågående arbetslöshet. Den försäkrade var alltså inte anmäld som aktivt arbetssökande mellan sjukperioden och semestern. I Högsta förvaltningsdomstolens avgörande den 2 februari 2012 i mål nr 250-11 (anm. HFD 2012 ref. 3) ansågs det utvidgade SGI-skyddet även omfatta den situationen då den försäkrade tagit semester i direkt anslutning till en sex veckor lång föräldraledighet under pågående arbetslöshet. – K.R. har inte varit anmäld som aktivt arbetssökande innan semestern. Hennes SGI har dock varit skyddad fram till dess genom hennes studier. Som Högsta förvaltningsdomstolen funnit

begränsas inte principen om SGI-skydd under normal semester till att avse endast fall då den försäkrade varit aktivt arbetssökande vid tidpunkten för semestern. Principen måste, enligt förvaltningsrättens mening, även anses omfatta den situationen då den försäkrades SGI varit skyddad på grund av studier vid denna tidpunkt. – Förvaltningsrätten finner således att den semester om drygt två veckor som K.R. tog i direkt anslutning till sina studier ska anges utgöra ett godtagbart avbrott. K.R. har alltså rätt att ha kvar sin SGI. Det överklagade beslutet ska därför upphävas och målet återförvisas till Försäkringskassan för vidare handläggning. – Förvaltningsrätten upphäver det överklagade beslutet och visar målet åter till Försäkringskassan för vidare handläggning.

Försäkringskassan överklagade förvaltningsrättens dom och yrkade att kammarrätten skulle upphäva domen och fastställa Försäkringskassans beslut den 19 augusti 2011. Försäkringskassan anförde bl.a. följande. K.R. studerade med studiemedel från CSN till och med den 12 oktober 2008 och hade då en vilande SGI. Hon anmälde sig på Arbetsförmedlingen den 27 oktober 2008. I förvaltningsrätten har K.R. uppgett att hon gjort ett studieuppehåll under höstterminen 2008 eftersom det inte fanns någon lämplig kurs. Den praxis som finns avseende avbrott i arbetssökande på grund av normal semester ger inte stöd för bedömningen att en fastställd SGI kan behållas även vid studieuppehåll. K.R. har därför inte rätt att behålla sin tidigare fastställda SGI.

K.R. bestred bifall till överklagandet och åberopade vad hon tidigare anfört samt tillade bl.a. följande. Hon har efter studierna haft två veckors semester och därefter anmält sig som arbetssökande på Arbetsförmedlingen. Det är inte relevant vilken grund SGI-skyddet hade innan semestern. Hon har i samma mån som de försäkrade i RÅ 2010 ref. 107 och HFD 2012 ref. 3 stått till arbetsmarknadens förfogande och i det avseendet saknar det betydelse om hon före semestern varit sjukskriven, föräldraledig eller studerat. Hennes sjukpenning är därför SGI-skyddad.

Kammarrätten beslutade den 10 juli 2012 att förvaltningsrättens dom inte skulle gälla tills vidare eller till dess att kammarrätten förordnat annat.

Kammarrätten i Stockholm (2013-01-08, Abrahamsson, Reimers, Bergius, referent) yttrade: Enligt 26 kap. 9 § första stycket socialförsäkringsbalken innebär SGI-skydd att SGI:n för tid då den försäkrade gör avbrott i sitt arbete av något skäl som anges i 11–18 §§ (SGI-skyddad tid) beräknas med utgångspunkt i förhållandena närmast före avbrottet, om SGI:n därigenom blir högre än om den hade beräknats med beaktande av förhållandena under avbrottet. – Enligt 26 kap. 11 § socialförsäkringsbalken gäller SGI-skydd under tid då den försäkrade bedriver studier, för vilka han eller hon uppstår studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395). – Av 26 kap. 13 § socialförsäkringsbalken framgår att SGI-skydd gäller under tid då den försäkrade deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning eller står till arbetsmarknadens förfogande. –

Kammarrätten gör följande bedömning. – SGI-skydd på grund av studier är avhängigt att studier bedrivs med uppbärande av studiestöd (jfr prop. 1983/84:127 s. 26 f. och FÖD 1989:28). Ledighet under studier med bibehållet studiestöd är i princip begränsad till vissa särskilda situationer, såsom egen sjukdom eller vård av anhörig. Därutöver är det vid högskolestudier på vissa utbildningsprogram möjligt att få studiemedel för annan tid än då studier bedrivs, förutsatt att programmet haft ett sådant upplägg (jfr 3 kap. 5 och 24 §§ studiestödslagen och 3 kap. 4 a § studiestödsförordningen [2000:655]). Eftersom K.R. den 13 oktober 2008 gjorde uppehåll i sitt studerande av annan anledning och under andra förutsättningar än som nämnts i det föregående har hennes SGI-skydd på grund av studier upphört samma dag. – Till stöd för att K.R:s tidigare fastställda SGI ändå skulle vara skyddad fram till att hon den 27 oktober 2008 anmälde sig på Arbetsförmedlingen har Högsta förvaltningsdomstolens avgöranden som det redogörs för i förvaltningsrättens dom åberopats. En försäkrad som haft sin SGI skyddad på grund av arbetslöshet kan i enlighet med dessa avgöranden få behålla sitt SGI-skydd under en kortare tid då han eller hon avbryter pågående arbetsökande på grund av semester eller tar semester i direkt anslutning till en kortare sjukperiod eller föräldraledighet under pågående arbetslöshet. K.R:s SGI har innan semestern emellertid inte varit skyddad på grund av pågående arbetslöshet utan på annan grund, nämligen studier. Med hänsyn härtill och till att möjligheten till ledighet från studier med bibehållet SGI-skydd är begränsad anser kammarrätten att den i rättspraxis fastlagda principen om bibehållet SGI-skydd under semester inte omfattar ett fall som det förevarande. – Eftersom K.R. inte anmälde sig på Arbetsförmedlingen förrän den 27 oktober 2008 har hennes SGI under semestern inte heller varit skyddad på grund av att hon varit arbetsökande. SGI-skyddet på grund av studier har inte heller ersatts med någon annan författningsreglerad skyddsgrund i samband med att det upphörde. Under K.R:s semester den 13–26 oktober 2008 har således ingen av de författningsreglerade eller i praxis godtagna situationer som i undantagsfall medger att den försäkrade får behålla sin SGI varit för handen. Förutsättningar saknas således för att låta K.R. behålla sin tidigare fastställda SGI. Försäkringskassans överklagande ska därför bifallas. – Kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och fastställer Försäkringskassans beslut den 19 augusti 2011.

K.R. överklagade kammarrättens dom och yrkade att Högsta förvaltningsdomstolen skulle upphäva domen och återförvisa målet till Försäkringskassan. Hon anförde bl.a. följande. Sedan hon avvecklat en rörelse och stod utan arbete beslutade hon sig för att under hösten 2008 vidareutbilda sig i stället för att anmäla sig som arbetsökande. Hon studerade med studiemedel fram t.o.m. den 12 oktober och hade då skaffat sig behörighet till högskolan. Därefter reste hon på semester och anmälde sig hos Arbetsförmedlingen den 27 oktober. Under vårterminen 2009 påbörjade hon en högskoleutbildning. Det saknas skäl att ge studerande ett sämre skydd och det bör inte göra någon skillnad om man före avbrottet är sjukskriven, föräldraledig eller studerande.

Försäkringskassan bestred bifall till överklagandet och anförde bl.a. följande. Det krävs enligt praxis att en försäkrad är arbetssökande för att kunna ta semester och behålla skyddet för sin SGI. K.R:s SGI har före semestern inte varit skyddad på grund av arbetslöshet utan på grund av studier. Mot denna bakgrund kan hennes semester inte anses utgöra ett sådant avbrott som gett fortsatt SGI-skydd.

Högsta förvaltningsdomstolen (2014-02-26, Melin, Sandström, Dexe, Nymansson, Rynning) yttrade:

Skälen för avgörandet

Vad målet gäller

Frågan i målet är om SGI-skydd har gått förlorat för en försäkrad, som efter det att hon avslutat studier för vilka SGI-skydd gällt har tagit semester och först därefter anmält sig som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen.

Den rättsliga regleringen

Av 25 kap. 2 § socialförsäkringsbalken framgår att SGI är den årliga inkomst i pengar som en försäkrad kan antas komma att tills vidare få för eget arbete.

I 26 kap. 9 § första stycket anges att SGI-skydd innebär att den sjukpenninggrundande inkomsten för tid då den försäkrade avbryter eller inskränker sitt förvärvsarbete av något skäl som anges i 11–18 a §§ (SGI-skyddad tid) beräknas med utgångspunkt i förhållandena närmast före avbrottet eller inskränkningen, om den sjukpenninggrundande inkomsten därigenom blir högre än om den hade beräknats med beaktande av förhållandena under avbrottet eller inskränkningen (i lydelse enligt SFS 2013:949).

Av 26 kap. 11 § framgår att SGI-skydd gäller under tid då den försäkrade bedriver studier, för vilka han eller hon uppbär studiestöd enligt studiestödslagen.

Av 26 kap. 13 § framgår att SGI-skydd gäller under tid då den försäkrade står till arbetsmarknadens förfogande. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om de villkor som gäller för att den försäkrade ska anses stå till arbetsmarknadens förfogande.

Sådana föreskrifter har tagits in i 3 § förordningen (2000:1418) om tillämpningen av vissa skyddsbestämmelser för sjukpenninggrundande inkomst. Av paragrafen framgår att bestämmelserna i 26 kap. 13 § socialförsäkringsbalken gäller bl.a. för en försäkrad som är arbetslös och som är beredd att anta erbjudet arbete i en omfattning som svarar mot den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten samt aktivt söker sådant

arbete och är anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

För att en försäkrad som avbrutit förvärvsarbete ska få behålla en tidigare fastställd SGI krävs att någon grund för SGI-skydd föreligger. Olika grunder kan avlösa varandra. I princip får det inte finnas något avbrott mellan perioder med olika grunder för SGI-skydd.

K.R. har den 12 oktober 2008 avslutat studier under vilka SGI-skydd har gällt. Hon har anmält sig hos Arbetsförmedlingen som aktivt arbetssökande först den 27 oktober 2008. Under perioden däremellan har hon varit på semester.

Vid arbetslöshet har det författningsreglerade SGI-skyddet utvidgats i praxis. Det har godtagits att en försäkrad får behålla sitt SGI-skydd under kortare tid då han eller hon gjort ett avbrott i pågående arbetssökande på grund av semester (jfr FÖD 1986:27 och RÅ 2003 ref. 93). Detta utvidgade SGI-skydd har också ansetts omfatta situationen när en försäkrad tagit semester i direkt anslutning till en kortare sjukperiod, respektive en sex veckor lång föräldraledighet, som infallit under pågående arbetslöshet (se RÅ 2010 ref. 107 och HFD 2012 ref. 3).

Det författningsreglerade SGI-skyddet har således i praxis utvidgats på det sättet att det har godtagits att en försäkrad får behålla sitt SGI-skydd under kortare tid då han eller hon har gjort ett avbrott i pågående arbetssökande på grund av semester. Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening saknas dock skäl att låta detta utvidgade SGI-skydd omfatta andra än arbetssökande. K.R. var inte arbetssökande under den aktuella perioden och det har i målet inte heller framkommit att någon annan grund för SGI-skydd förelåg under denna tid.

Överklagandet ska därmed avslås.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

Mål nr 2048-13, föredragande Anneli Berglund Creutz

Rättsfall: HFD 2012 ref. 3; RÅ 2010 ref. 107; RÅ 2003 ref. 93; FÖD 1986:27.